

Bharat Chandak

SATYA ELECTRICALS

Polycore, Legrand, Havells, Finolex, USHE, Philips, Siemens

Tapadia Market, Chain Sukh Road, Latur-413512

Ph : (O) 243678, 244458, 250776, (R) 242018

Email: satyaelectricals@rediffmail.com

लातूर वर्ष ४ थे अंक २०७ वा गुरूवार दि.०६ फेब्रुवारी २०२५ पृष्ठे ४ स्वागत मूल्य २ रु.

मेरे पास देवेन्द्र फडणवीस है

बीड : प्रतिनिधी भाजपाचे बीडचे आमदार सुरेश धस सध्या खूप चर्चेत आहेत. त्यांनी मस्साजोगचे आमदार संतोष देशमुख हत्या प्रकरण लावून धरल्याने ते कायम टीव्हीवर झळकत आहेत. त्यांच्या जिल्ह्यात मुख्यमंत्री देवेन्द्र फडणवीस यांचा मुख्यमंत्री झाल्यानंतरचा जाहीर कार्यक्रम बुधवारी झाला. या कार्यक्रमात धस यांनी मेरे पास देवेन्द्र फडणवीसजींचा आशीर्वाद आहे असे म्हणत तुफान टोलेबाजी केली. दरम्यान, सुरेश धस यांच्या आधी मतदारसंघात विकास कामांचा शुभारंभ मुख्यमंत्री देवेन्द्र फडणवीस यांच्या हस्ते झाला. फडणवीस यांच्या उपस्थितीमध्ये सुरेश धस तसेच पर्यावरण मंत्री पंकजा मुंडे यांनी जोरदार फटकेबाजी केली. धस यांनी बीडच्या सध्याच्या परिस्थितीवर देखील राजकीय टोलेबाजी केली. ते म्हणाले की, काही ठराविक राजकारण्यांनी गुन्हेगारी

प्रवृत्तींना पाठबळ दिल्याने जिल्ह्याची प्रतिमा मलिन झाली होती. पण फडणवीस साहेब तुम्ही संतोष देशमुखांच्या प्रकरणात कणखर भूमिका घेतल्याचे म्हणाले. पुढे बोलताना धस म्हणाले, 'मी 'दीवार' सिनेमा पाहिला होता. त्यात अमिताभ आणि शशी कपूर भाऊ-भाऊ असतात. निरुपा रॉय त्यांची आई असते. शशी कपूर इन्स्पेक्टर असतो. अमिताभ शशी कपूरला म्हणतो, मेरे पास गाडी है, बंगला है, नोकर है, चाकर है तुम्हारे पास

क्या है? त्यावेळी शशी कपूर म्हणतो, मेरे पास माँ है. तसा आईचा आशीर्वाद तुम्हाला आतापर्यंत भेटतोय. तुमच्यासारखा नशीबवान कोणी नाही. माझी आई गेली. वडील गेले. माझी दुसरी आई जिवंत आहे. माझी आई मी लपवली नाही साहेब. समागुहात मी विचारले माझ्या आईचे नाव घेऊ का. मी माझ्या दुस-या आईचेही नाव घेतले. साहेब, तेव्हा ब-याच जणांना वाटले मला काही तरी मिळेल. मला मंत्रिपद नाही दिले तरी, मी म्हणतो मला मंत्रिपद नको, पालकमंत्रिपद नको. काही देऊ नका. हे चार टीएमसी, तिकडचे साडेतीन टीएमसी पाणी घ्या असे सांगत धस पुढे म्हणाले की मला हिणवतात. काय आहे याचे मुख्यमंत्र्यांपाशी मला विचारतात, तेरे पास क्या है? मी म्हणतो, मेरे पास देवेन्द्र फडणवीस साहेबांचा आशीर्वाद आहे.

तुम्ही बाहुबली आणि मी शिवगामी.

बीड : प्रतिनिधी सुरेश धस यांच्या आधी मतदारसंघात विकास कामांचा शुभारंभ मुख्यमंत्री देवेन्द्र फडणवीस यांच्या हस्ते झाला. फडणवीस यांच्या उपस्थितीमध्ये सुरेश धस तसेच पर्यावरण मंत्री पंकजा मुंडे यांनी जोरदार फटकेबाजी केली. देवेन्द्र फडणवीस बाहुबली असल्याची घोषणाबाजी या कार्यक्रमात उपस्थित कार्यकर्त्यांनी केली. तोच धागा पकडत पंकजा मुंडे यांनी फडणवीस यांना बाहुबली म्हणत स्वतःला शिवगामी असल्याचे सांगून टाकले. दरम्यान, संतोष देशमुख हत्या प्रकरणामुळे राज्यात बीड जिल्हा चांगलाच चर्चेत आहे. बीड जिल्ह्यातील आधीचे आमदार सुरेश धस यांनी या विषयावर आक्रमक भूमिका घेतली आहे. त्यांनी अन्न आणि

नागरी पुरवठा मंत्री तसेच परळीचे आमदार धनंजय मुंडे यांना धारेवर धरले आहे. पंकजा मुंडे यावेळी म्हणाल्या की, देवेन्द्रजी मला एक किस्सा आठवला. मुख्यमंत्री म्हणून ते तुम्हाला बाहुबली म्हणतात. तुम्ही आमच्यापेक्षा ज्येष्ठ आहात, नेते आहात. आम्ही ज्या कॅबिनेटमध्ये काम करतो त्याचे प्रमुख आहात. तुमच्याविषयी आदरभावच

नेहमी येतो. आज ममत्वभाव येत आहे. ते तुम्हाला बाहुबली म्हणत होते काही वर्षांपूर्वी मला शिवगामी म्हणत होते. शिवगामींनी बाहुबलीची आई आहे. त्यामुळे मला आज तुम्हाला बघताना वेगळाच भाव आला. शिवगामींचे वाक्य असतं, मेरा वचन ही है मेरा शासन जे जाहीर वचन सुरेश धस यांना मी दिले तेच माझे शासन आहे. मी गोपीनाथ मुंडेची लेक आहे, बोलणे एक आणि करणे एक माझ्या रक्तात नाही, असे त्यांनी यावेळी सांगितले. सुरेश धस यांनी गेल्या महिनाभरात घेतलेल्या भूमिकेमुळे पंकजा मुंडे या कार्यक्रमाला येणार की नाही, याबाबत चर्चा सुरु होती. पण पंकजा यांनी या कार्यक्रमाला उपस्थित राहत सर्व उलट-सुलट चर्चांना पूर्णविराम दिला.

कजपेक्षा वसुली जास्त; विजय मल्ल्या कोर्टात

बंगळूरु : वृत्तसंस्था किंगफिशर एअरलाइन्स विरुद्धच्या कर्जवसुली प्रक्रियेला विजय मल्ल्याने कर्नाटक उच्च न्यायालयात आव्हान दिले आहे. किंगफिशर एअरलाइन्सवर जवळपास ६२०० कोटी रुपयांचे कर्ज होते असा दावा विजय मल्ल्याने केला. बँकेच्या अधिका-यांनी सुरुवातीच्या कर्जाच्या रकमेपेक्षा कितीतरी जास्त रक्कम वसूल केली असल्याचे त्याचे म्हणणे आहे. ही याचिका ३ फेब्रुवारी २०२५ रोजी दाखल करण्यात आली होती. न्यायमूर्ती आर. देवदास यांच्यासमोर बुधवारी या प्रकरणाची संक्षिप्त सुनावणी झाली. जोपर्यंत संबंधित पक्षकारांचे म्हणणे ऐकून घेतले जात नाही तोपर्यंत आपण अंतरिम दिलासा मागत नसल्याचे विजय मल्ल्याची बाजू मांडणारे ज्येष्ठ वकील

साजन पूवच्या यांनी उच्च न्यायालयात सांगितले. न्यायालयाने १० बँका, एक वसुली अधिकारी आणि असेट रिकंस्ट्रक्शन कंपनीला नोटीस बजावली आहे. त्यांना याचिकेत पक्षकार बनवण्यात आले आहे. या आठवड्याच्या सुरुवातीला विजय मल्ल्याने अनेक राष्ट्रीय आणि खासगी बँकांविरुद्ध (स्टेट बँक ऑफ इंडिया, पंजाब नॅशनल बँक आणि असेट मॅनेजमेंट कंपनीसह) वसुली प्रक्रियेला आव्हान दिले होते. वसुलीची प्रक्रिया तूर्तास थांबवावी आणि अंतरिम

स्थितीत आदेश जारी करावा, अशी विनंती मल्ल्याने याचिकेत केली. गेल्या वर्षी डिसेंबरमध्ये विजय मल्ल्याने सोशल मीडिया पोस्टद्वारे दावा केला होता की, बँकांनी ६,२०३ कोटी रुपयांच्या कर्जाच्या रकमेव्यतिरिक्त व्याज वसूल केले आहे. ही डेट रिकव्हरी ट्रिव्युनलन निश्चित केली होती. केंद्रीय अर्थमंत्री निर्मला सीतारामन यांनी नुकतेच लोकसभेत विजय मल्ल्याची १४,१३१.६ कोटी रुपयांची मालमत्ता सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकांना परत करण्यात आल्याचे सांगितले होते.

शिवरायांबद्दल वादग्रस्त वक्तव्यानंतर राहुल सोलापूरकरांची दिलगिरी

बीड : प्रतिनिधी अभिनेते राहुल सोलापूरकर यांच्या छत्रपती शिवाजी महाराजांबद्दलच्या वक्तव्यानंतर मोठा वाद निर्माण झाला. अप्रत्याहून सुटका करून घेण्यासाठी छत्रपती शिवाजी महाराजांनी कोणत्याही पेटा-यांचा वापर केला नव्हता, तर त्यांनी चक्र औरंगजेबाच्या सरदाराना लाच दिली होती, असे ते एका पॉडकास्ट मुलाखतीत म्हणाले होते. त्यांच्या या वक्तव्याचा विविध स्तरांतून निषेध व्यक्त झाला. यानंतर आता त्यांनी दिलगिरी व्यक्त केली आहे.

दरम्यान, अभिनेते राहुल सोलापूरकर यांनी बोलताना छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या अप्रत्याहून सुटकेबाबत आक्षेपाह वक्तव्य केले होते. त्या वक्तव्यावर दिलगिरी व्यक्त करत एक व्हीडीओ जारी करत सोलापूरकर यांनी आपली भूमिका सविस्तरपणे मांडली आहे. जवळपास दीड-दोन महिन्यांपूर्वी रिमा अमरापूरकर यांच्या एका पॉडकास्टवर मी ५० मिनिटांची मुलाखत दिली होती. त्यातल्या एका प्रश्नाचे उत्तर देताना मी इतिहासातल्या काही रंजक गोष्टी कशा बनतात, यावर बोलताना छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या अप्रत्याहून सुटकेबाबत काही गोष्टी बोललो. बिकानेरच्या राजवाड्यातील काही पुरावे, राजस्थानची काही कागदपत्रे, फारसी-उर्दू अशा ग्रंथांमधल्या तरतुदी आणि औरंगजेबाच्या जवळच्या माणसांच्या काही गोष्टी या वाचायला आणि अभ्यासायला मिळाल्या होत्या.

त्यातल्याच काही गोष्टींवर बोलताना महाराजांनी कुणाला रत्ने दिली, कुणाला पैसे दिले आणि इतर काय काय केलं याबाबत मी सांगत होतो. या सगळ्या गोष्टींचे एकत्रीकरण करताना महाराजांनी औरंगजेबाच्या इतर लोकांना कशा पद्धतीने आपल्या बाजूने वळवून घेतलं आणि कशी स्वतःची सुटका करून घेतली, हे मी सांगताना लाच हा शब्द वापरला. साम-दाम-दंड-भेद अशा चारही पद्धतीने छत्रपती शिवाजी महाराजांची स्वतःची सुटका करून घेतली हे मला सांगायचं होतं', असे ते म्हणाले. शिवराय हे फार मोठे राज्यकर्ते होऊन गेले याविषयी मला वेगळं काही सांगायची गरज नाही. किंबहुना छत्रपती राजर्षि शाहू महाराजांची भूमिका मी अत्यंत व्यवस्थितपणे पार पाडली होती. अत्यंत नेकीने हा सगळा

इतिहास अभ्यासून, तसेच वंदनीय, पूजनीय छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्याविषयीची अनेक व्याख्याने मी जगभर अनेक वर्षे जेवढा माझा अभ्यास आहे, त्याप्रमाणे देण्याचा प्रयत्न करत असतो. जगभरातील लोकांनी ते वाखाणलेलं आहे. त्यामुळे छत्रपती शिवरायांचा अवमान करण्याचे माझ्या मनातही येऊ शकत नाही. कुणीतरी त्या पॉडकास्टमधली दोन वाक्ये काढून महाराजांनी लाच दिली असे हा बोलला असे म्हणून त्यावरून गदारोळ उठवण्याचा प्रयत्न केला, अशा शब्दांत सोलापूरकरांनी आपली बाजू मांडली. याविषयी दिलगिरी व्यक्त करत ते पुढे म्हणाले, माझे यावर प्रामाणिक सांगणे आहे की, यात महाराजांचा अवमान करण्याचा माझा नख्खरदेखील हेतू नव्हता. पण लाच या शब्दामुळे शिवभक्त, शिवप्रेमी नाराज झाले असतील, तर मी दिलगिरी व्यक्त करतो. मी छत्रपतींचे गुणगान गातच मोठा झालोय. गड-किल्ल्यांवर मी वाढलोय. मी रायगडावरचा माहितीपट त्यासाठीच केला होता. त्यामुळे यावरून उगाच महाराष्ट्रात गदारोळ उठवू नका. तुम्ही म्हणाल तर मी यापुढे छत्रपती शिवाजी महाराज या विषयावर काही बोलणारच नाही. लाच हा शब्द महाराजांसाठी अजिबात नव्हता.

दिल्लीत मतदान सुरु असताना भाजपने जिंकल्या २१५ जागा

गांधीनगर : वृत्तसंस्था दिल्ली विधानसभेसाठी बुधवारी मतदान होत असतानाच, तिकडे गुजरातमधून निवडणुकीशी संबंधित एक मोठी बातमी आली. गुजरातमधील स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकीपूर्वीच भाजपला राज्यत एकूण २१५ जागांवर बिनविरोध विजय मिळाला. भाजपने हलोल, भचाऊ, जाफराबाद आणि बाटवा या चार नगरपालिकांमध्येही बिनविरोध विजयाचा दावा केला. या जागांवर १६ फेब्रुवारीला मतदान होणार होते. मात्र, विरोधकांनी मैदान सोडल्याने भाजप आधीच विजयी झाला. गुजरात राज्य निवडणूक आयोगाने जुनागढ महानगरपालिका, ६६ नगरपालिका, तीन तालुका पंचायती (कठलाल, कापडवंज आणि गांधीनगर) आणि काही इतर स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका जाहीर केल्या होत्या. उमेदवारी अर्ज मागे घेण्याची शेवटची तारीख ४ फेब्रुवारी होती. या काळात भाजप उमेदवारांनी चार नगरपालिकांमध्ये एवढ्या मोठ्या संख्येने जागा जिंकल्या की, तेथील सर्व नगरपालिकाच भाजपच्या ताब्यात आल्या.

भाजपने दिलेल्या माहितीनुसार, पक्षाने हलोलमधील ३६ पैकी १९ जागा, भचौमधील २८ पैकी २२, जाफराबादमधील २८ पैकी १६, बाटवामधील २४ पैकी १५ जागा न लढवताच जिंकल्या आहेत. याशिवाय, इतरही काही जागांवर भाजपचे उमेदवार बिनविरोध विजयी झाले आहेत. भाजपने पंचायत पातळीवरही बिनविरोध विजय मिळवला. पंचमहल जिल्ह्यात शिवराजपूर जिल्हा पंचायत आणि सेहरा तालुका पंचायतीच्या मंगलिया जागेवर भाजप उमेदवार बिनविरोध विजयी झाले.

माजी मंत्री आ.अमित देशमुख यांना प्रभाग क्र ७ मधील विविध प्रलंबित विकास कामासाठी आमदार निधी द्यावे, नागरिकांची मागणी

लातूर :- माजी मंत्री लोकप्रिय आमदार अमित विलासरावजी देशमुख यांना प्रभागक्र ७ मधील विविध प्रलंबित विकास कामासाठी आमदार निधी उपलब्ध करून देणे बाबत ड्रगणेशमधुकरकांबळे यांनी दिले निवेदन. लातूर शहरातील प्रभागक्र ७ येथील विविध समस्यांचे निवेदन माजी मंत्री मा आ अमितभैया देशमुख साहेब यांना देण्यात आले यामध्ये १ गैबीपीरकब्रस्थान यांचे सुशोभीकरण करणे बाबत. २ स्वतंत्रसैनिक नगर मधील ग्रीनबेल्ट सुशोभीकरण करणे बाबत. ३ वैद्वस्ती मधील कचरा व्यवस्थापण करणे बाबत. ४ इकबालशाळातेताजमंगलसेवा यांच्या घरापर्यंत रोड करणे बाबत. अशा विविध नागरी समस्यांचे निवेदन देण्यात आले मा लोकप्रिय आमदार अमितभैया देशमुख साहेबानी निधी उपलब्ध करून देतो असे आश्वासन दिले यावेळी ड गणेश मधुकर कांबळे तसेच युवक काँग्रेसचे सचिव वसीमभाई मणियार तसेच युवक काँग्रेसचे उपाध्यक्ष असिफ भाई मणियार आदी उपस्थित होते.

भारतीय क्राफ्ट उत्सव

20% Discount Weavers

दि. २७ जानेवारी २०२५ पासून सुरू

AUTHENTIC | TRADITIONAL | FABULOUS | GORGEOUS
An Exclusive Collection for Wedding & Other Occasions

सुट - सिल्क - कॉटन साडी ड्रेस मटेरियल - स्टोल्स
दुपट्टा - फॉन ज्वेलरी - कुर्त्या - होम डेकोर आणि बरेच काही

स्थळ : डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर पार्क, मेन रोड, लातूर

संपादकीय....

शांततावादी 'बडगा'

न्यायालयाने काहीवेळा कडक आदेश देऊनही विविध धार्मिक स्थळांवर लाऊडस्पीकरचा वापर थांबला नाही. दिवसभर थकलेले लोक जेव्हा घरी आराम करतात तेव्हा लाऊडस्पीकरचा मोठा आवाज त्यांची शांतता भंग करतो. झोपेत कोणत्याही प्रकारचा व्यत्यय आल्याने व्यक्तीच्या आरोग्यावर वाईट परिणाम होतो, असेही डॉक्टरांचे म्हणणे आहे. मग, जे आधीच आजारी आहेत त्यांच्यासाठी मोठा आवाज असह्य ठरतो.

सध्याच्या ध-वीकरण झालेल्या समाजात लाऊडस्पीकरचा बेलगाम आवाज हा प्रतिष्ठेचा मुद्दा बनला आहे. याचा त्रास होत असतानाही लोक तक्रार करत नाहीत. त्यांना भीती वाटते की धार्मिक गट त्यांना लक्ष्य करू शकतात. विशेष म्हणजे नियामक संस्थाही स्वतःहून दखल घेऊन कारवाई करत नाहीत. यासंदर्भात दाखल याचिकेवर सुनावणी करताना मुंबई उच्च न्यायालयाने महाराष्ट्र सरकारने आवाजावर नियंत्रण ठेवावे, असे सांगितले. लाऊडस्पीकरचा वापर हा कोणत्याही धर्माचा अविभाज्य भाग नाही, असे न्यायालयाने स्पष्ट केले आहे. त्यामुळे ध्वनिप्रदूषण नियमांचे उल्लंघन करणार्यांवर कडक कारवाई करण्यात यावी. धार्मिक स्थळांवर लावलेल्या लाऊडस्पीकरचा आवाज मोजण्यासाठी या अॅपचा वापर करण्यास न्यायालयाने पोलिसांना सांगितले जेणेकरून नियमांचे उल्लंघन करणार्यांवर कारवाई करता येईल. यासाठी त्यांना दंड ठोठावण्यात यावा. तरीही नियमांचे उल्लंघन झाल्यास व्यवस्थापक व चालकांवर कडक कारवाई करण्यात यावी. तक्रारदाराच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीने त्याची ओळख गोपनीय ठेवण्याचे निर्देशही न्यायालयाने पोलिसांना दिले. तसेच, लाऊडस्पीकरमध्ये एक यंत्रणा बसवली पाहिजे जी आपोआप आवाजाची पातळी नियंत्रित करते. न्यायाधीशांच्या दोन सदस्यीय खंडपीठाने हे मान्य केले की, निर्धारित प्रमाणापेक्षा जास्त आवाजाचा आरोग्यावर विपरीत परिणाम होतो. त्यामुळे कोणताही व्यक्ती त्याचा हक्क म्हणून वापर करू शकत नाही. धार्मिक स्थळांवरून होणार्या आवाजावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी राज्य सरकारने ठोस प्रयत्न करावेत, असे न्यायालयाने म्हटले आहे.

न्यायालयाने राज्य सरकारला लाऊडस्पीकर आणि गर्दीला संबोधित करणारी यंत्रणा यांच्या आवाजाची मर्यादा नियंत्रित करण्यास सांगितले. नियामक संस्थांनी आवाजाचे निरीक्षण आणि मोजमाप करण्यासाठी अॅपचा वापर करावा. नियमानुसार आवाजाची पातळी दिवसा ५५ डेसिबल आणि रात्री ४५ डेसिबलपेक्षा जास्त नसावी. वास्तविक, मुंबईतील कुर्ला परिसरातील धार्मिक स्थळांवरून विहित प्रमाणापेक्षा जास्त होणारे ध्वनिप्रदूषण रोखण्यात पोलिसांच्या निष्क्रियतेविरोधात ही याचिका दाखल करण्यात आली होती. खरं तर, जेव्हा आवाजाची पातळी सहन करण्यायोग्य मर्यादा ओलांडते तेव्हाच लोक तक्रार करतात. न्यायालयाने तक्रारदाराची ओळख गोपनीय ठेवून कारवाई करण्यास सांगितले जेणेकरून त्याला जातीय आधारावर लक्ष्य केले जाऊ नये. दंड आकारूनही परिस्थितीत सुधारणा होत नसेल, तर पोलिसांनी धार्मिक स्थळांवर लावलेले ध्वनिक्षेपक जप्त करावे. त्यानंतर त्याचा परवाना रद्द करण्याची कारवाई करा. याशिवाय ध्वनिप्रदूषण नियंत्रण नियम आणि पर्यावरण संरक्षण कोयद्यांतर्गतही कारवाई करावी. या सुनावणीदरम्यान कठोर कायदे नसल्यामुळे लाऊडस्पीकर वापरणारे नियम आणि नियमांकडे दुर्लक्ष करू लागतात, हे न्यायालयाने मान्य केले आहे. तसेच नियामक संस्थांच्या निष्क्रियतेवर चिंता व्यक्त करत न्यायालयाने म्हटले की, ध्वनिप्रदूषणाबाबत संविधानात नमूद केल्याप्रमाणे लोक अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य आणि धर्म स्वातंत्र्याबाबत वाद घालतात, परंतु त्यावर बंदी घालणे हे कोणत्याही परिस्थितीत मूलभूत अधिकारांचे उल्लंघन नाही. त्यामुळे आवाजाच्या कर्कशपणाला आळा घालून लोकांना दिलासा द्यावा. खरे तर धार्मिक भावना दुखावल्याचा आरोप होऊ नये म्हणून पोलिस अशा प्रकरणांमध्ये उदासीन राहतात.

स्वातंत्र्याच्या पाऊलवाटेवरचे तंत्रज्ञान!

ब्रिटिशांनी आपल्या राज्यकारभाराच्या सोयीसाठी रेल्वे, तार या यंत्रणा सुरू केल्या. छायाचित्रण, चलचित्रिकरण यांचाही तो बहराचा काळ होता. स्वातंत्र्याची मागणी करणाऱ्या चळवळीचा रेटा आणखी वाढवण्यात या तंत्रज्ञान प्रकारांचे मोठे योगदान आहे.

तंत्रज्ञान हे दुधारी तलवारीसारखं असतं. एकीकडे त्याच्याच बळावर ब्रिटिशांनी या मातीत पाय घट्ट रोवले तर एतद्देशीयांनी याच तंत्रज्ञानाला सावकाश अंगीकारत, आत्मसात करत ब्रिटिश साम्राज्याला धडक घायला सुरुवात केली. विशेष बाब म्हणजे भारतामध्ये विज्ञान-तंत्रज्ञानाच्या संघटनात्मक बांधणीचे प्रयत्न राष्ट्रीय सभेच्या स्थापनेच्या आधीपासून चालू झाले. कलकत्ता जर्नल ऑफ मेडिसिन हे भारतातील पहिले संशोधन प्रकाशन १८६८ मध्ये तर इंडियन असोसिएशन फॉर द कल्टिव्हेशन ऑफ सायन्स ही संघटना १८७६ मध्ये उदयास आली. तत्कालीन शास्त्रज्ञांमध्ये सरकारतर्फे केला जाणारा भेदभाव, संघर्षाची अनुपलब्धता हा आधी ब्रिटिशविरोधी भावना भडकावणाऱ्या सुरुवातीच्या काही घटकांपैकी एक घटक ठरला. डॉ. प्रमथना नाथ बोस यांना भारतीय भूवैज्ञानिक सर्वेक्षण या संस्थेच्या संचालकपदी केवळ भारतीय असल्यामुळे बढती नाकारली गेली. बोस यांनी याविरोधात १९०३ मध्ये नोकरीचा राजीनामा दिला. भारतातील सत्याग्रहाची कदाचित ही पहिलीच घटना! त्यानंतर बोस यांनी जमशेदजी टाटा यांच्या समवेत टाटा स्टील या कंपनीची स्थापना केली आणि भारतीय उद्योग क्षेत्राचा नवा अध्याय सुरू झाला.

भारतीय वैज्ञानिकांनी परदेशात जाऊन ज्ञान संपादन करून ते भारतीयांच्या भल्यासाठी आणि स्वातंत्र्य चळवळीसाठी वापरण्यास सुरुवात केली. खरगपूर येथील पहिल्या अभियांत्रिकी महाविद्यालयाची जगाचा राष्ट्रभावनसाठी प्रेरणास्रोत ठरली होती. हे ठिकाण आधी हिजली स्थानबद्धता केंद्र या नावाने, ब्रिटिशांनी स्वातंत्र्य चळवळीतील कार्यकर्ते आणि संघटकांना तुरुंगात डांबण्यासाठी कुप्रसिद्ध होते. दडपशाही आणि जुलमाने ग्रस्त या भिंतींनी तांत्रिक शिक्षणाची लय पकडत राष्ट्रनिर्माणचे स्वप्न पाहिले. मेघनाद साहा हे भौतिकशास्त्रज्ञ होण्याआधी बंगालमधील क्रांतिकारी चळवळीत सहभागी होते. त्यांनी विज्ञान जनमानसांपर्यंत पोहोचवण्याचे काम केले, तसेच भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसमधून समाजवाद-प्रेरित तंत्रज्ञान विकासाच्या योजनेचा पुरस्कार केला. विशेष म्हणजे महात्मा गांधींचे पुरस्कर्ते असलेले कित्येक लोक तंत्रज्ञानाचा पुरस्कार करताना हिंसक मार्गाचा अवलंब करताना दिसले. देवचंद पारेख या त्यांच्या सहकाऱ्याने १९१० मध्ये अनेक स्थानिक रसायन उद्योग सुरू करून बॉम्बे संशोधन आणि निर्मितीस पाठबळ दिले. त्यांचे जावई टी. एम. शाह यांनी एमआयटीसारख्या प्रसिद्ध विद्यापीठातून अभियांत्रिकीची पदवी घेतली आणि सविनय कायदेभंग आणि चले जाव या दोन्ही चळवळीत देशद्रोहाच्या आरोपाखाली तुरुंगवास भोगला.

शस्त्रास्त्रांचा विचार करता ईस्ट इंडिया कंपनीचा मूलभूत हेतूच स्थानिक राजवटींना शस्त्रे पुरवून नफा कमविणे हा होता. १८१५ मध्ये, कंपनीच्या अहवालानुसार दक्षिण आशिया, इंडोनेशियन द्वीपसमूह आणि चीनमध्ये वार्षिक १,५१,५०२ तोफांची निर्यात केली गेली होती, ज्याचे मूल्य १,०३,४६३ पौंड इतके होते. मात्र सत्ताविस्ताराबरोबर या धोरणात बदल केला गेला ज्यान्ये आधुनिक शस्त्रे आणि दारूगोळा देशी राज्यकर्त्यांना मिळणे दुरापास्त झाले. नाइलाज झाल्यानंतर या संस्थानिकांना तैनाती फौजेच्या बंधनात अडकविले गेले. मद्रास येथे असणाऱ्या दारूगोळा कारखान्यात कोणत्याही कामासाठी भारतीय व्यक्तींना प्रवेश वर्जित होता जेणेकरून हे तंत्रज्ञान भारतीयांच्या हाती पडू नये. एव्हाना भारतीय क्रांतिकारकांनी परकीय भूमीवरून आधुनिक शस्त्रे हस्तगत करण्यास सुरुवात केली. अनुशीलन समिती, अभिनव भारतच्या सदस्यांनी लंडनमधून शस्त्रे गोळा करण्यास सुरुवात केली. गदर पार्टीने साश्वत क्रांतीतून ब्रिटिश सत्ता उलथवून टाकण्याची योजना आखली. बॉम्बचा हत्याविरहित कल्पक वापर करत भगतसिंग आणि सहकाऱ्यांनी कायदेमंडळात बॉम्बफेक केली. रोड्डा दरोडा म्हणून प्रसिद्ध असलेल्या एका घटनेत बंगाली

क्रांतिकारकांच्या एका गटाने २६ ऑगस्ट १९१४ रोजी कोलकात्याच्या मध्यवर्ती भागात एक धाडसी चोरी केली आणि ५० जर्मन पिस्तुलांसह ४६ हजार काडतुसे चोरली, जी आर. बी. रोड्डा अँड कंपनीद्वारे जर्मनीतून ब्रिटिशांसाठी आयात केली गेली होती. या शस्त्रांचा वापर पुढे गदर चळवळ, काकोरी रेल्वे लूट आदी क्रांतिकारी घटनांसाठी झाला.

नागरी सुविधांसाठी विकसित केल्या गेलेल्या तार, रेल्वे या यंत्रणा भारतीयांनी संघटनात्मक पातळीवर कौशल्याने वापरल्या. १८८५ मध्ये काँग्रेसची स्थापना करण्यात, विविध नेत्यांमध्ये चर्चा घडविण्यात या तारची भूमिका महत्त्वपूर्ण राहिली. ब्रिटिश संसदेचे पहिले बिगारब्रिटिश सदस्य बनण्यात दादाभाई नवरोजी यांनी तारचा कुशल वापर करून घेतला. दादाभाई इंग्लंडमध्ये असताना त्यांचे सहकारी बेहरामजी मलबारी यांनी भारतीय उच्चर्षक वर्गांमध्ये दादाभाईंसाठी जनमत एकवटण्यामध्ये महत्त्वाची भूमिका बजावली. रेल्वेचा विचार करता भारतीयांसाठी रेल्वे म्हणजे अशी वाळवी होती जी देशात खोलवर घुसून संपत्ती पोखरून काढत होती. ब्रिटिश साम्राज्याचे प्रतीक बनलेल्या या रेल्वेवर १९०७ नंतर हल्ले सुरू झाले. अँड्रॅ फ्रेझर या बंगालच्या फाळणीसाठी जबाबदार असणाऱ्या अधिकाऱ्याला मारण्यासाठी क्रांतिकारकांनी रूळ उखडून टाकण्याचे प्रयत्न केले मात्र तो प्रयत्न असफल ठरला. वारंवार होणाऱ्या बॉम्बफोट्याच्या प्रयत्नांमुळे रेल्वे मालमत्ता संरक्षण कायदा मंजूर करण्यात

आला. सहा महिन्यांसाठी पूर्व बंगाल रेल्वे मार्गावर कडक गस्त लावण्यात आली. परंतु, अनेक छोट्या शहरांमध्ये आणि ग्रामीण भागात रेल्वे जाळ्याची सखोल पोहोच असल्यामुळे बॉम्ब फेकाऱ्यांची ओळख पटणे कठीण झाले. १९२५ चा काकोरी कट रेल्वे या प्रतीकाचा विध्वंस करण्याचा सर्वोच्च बिंदू होता. दुसरीकडे याच रेल्वेने राष्ट्रबांधणीमध्ये महत्त्वाची भूमिका बजावली. महात्मा गांधींसारखे देशव्यापी नेतृत्व रेल्वेशिवाय उदयास येणे अशक्य होते. त्यांचे रणनीतीत्मक तिसऱ्या वर्गातून भारतभ्रमण सर्वसामान्य जनतेला स्वातंत्र्यसंग्रामात ओढण्यासाठी आकर्षक ठरले. 'गांधी महाराज की जय' या घोषांनी दमदमून जाणारा तिसरा वर्ग आणि त्यांच्या सभानी भरून गेलेले रेल्वे स्थानकांचे प्रांगण या मिलाफात रेल्वेचे साम्राज्यवादी प्रतीक आणि हेतू दोन्ही हरवले गेले.

छायाचित्र आणि चित्रपट या तांत्रिक आविष्काराचा वापर भारतीयांनी स्वातंत्र्यलढ्यात खुबीने करून घेतला. कोट्यवधी भारतीय अशिक्षित होते तेव्हा राष्ट्रीय नेते, त्यांच्या सभा, अलोट गर्दी यांना दृश्य स्वरूपात दाखवून त्यांना शिक्षित करण्याचे काम छायाचित्रांनी केले. १९१९ च्या जालियनवाला बाग

हत्याकांडानंतर भारतीय छायाचित्रणाचा चेहरा बदलून न्यायवैद्याकीय पुरावे, ब्रिटिशांचे अत्याचार, युद्धे, दुष्काळ, सामाजिक असंतोष हे छायाचित्राचे विषय बनले. चित्रपटमुळे ब्रिटिश अत्याचारांची जाणीव आणि स्वातंत्र्यलढ्याला प्रेरणा या गोष्टी सुलभ झाल्या. त्या काळी ब्रिटिश निर्बंधांमुळे थेट ब्रिटिशविरोधी चित्रण शक्य नव्हते. वतन (१९३८), किस्मत (१९४३) या चित्रपटांनी मध्य आशिया, दुसरे महायुद्ध आदी रूपके वापरून ब्रिटिशांचा कल्याणकारी बुरखा फाडला. व्ही शांताराम यांच्या 'स्वराज्याचे तोरण' (१९३१) या चित्रपटाचे नाव बदलून ब्रिटिशांनी 'उदयकाल' असे केले, कारण स्वराज्य या शब्दात द्रोहाची सुप्त बीजे होती. 'भक्त विदुर' (१९२१) हा मूकपट हा भारतातील बंदी घातलेला पहिला चित्रपट होता ज्यात विदुराची वेशभूषा महात्मा गांधींशी साधर्म्य दाखवत होती.

गांधींच्या सभाना गर्दी व्हायला लागल्यानंतर ध्वनी व्यवस्थेची गरज निर्माण झाली. १९३१ मधील काँग्रेसच्या कराची अधिवेशनात नाणिक मोटवाने या तरुणाने ध्वनिसंवाधनाची यंत्रणा उभी करून शिकागो रेडिओ या कंपनीची स्थापना केली. याच कंपनीने 'चले जाव' चळवळीत उषा मेहता यांना गुप्त रेडिओ केंद्राची स्थापण्यास मदत केली. सर्व बडे नेते तुरुंगात होते, देशी प्रसारमाध्यमांवर निर्बंध होते. तेव्हा घडामोडींची माहिती पोहोचविण्यात या रेडिओने मोलाची भूमिका बजावली. कार्यकर्त्यांना मार्गदर्शन करण्यापासून त्यांचे मनोबल उंचावण्यापर्यंत अनेक कामे रेडिओने केली. भारताने ब्रिटिशांपासून

स्वातंत्र्य मिळवले, तेव्हा १५ ऑगस्ट १९४७ रोजी सकाळी ५.३० वाजता पूर्णम विश्वनाथन यांनी रेडिओ प्रसारणाद्वारे भारताचे स्वातंत्र्य घोषित केले. 'भारत हा एक स्वतंत्र देश आहे,' हे स्वतंत्र भारतातील रेडिओवरील पहिले वाक्य होते. त्यानंतर नेहरूंच्या 'नियतीशी करार' या भाषणाचे पुनःप्रसारण करण्यात आले आणि रेडिओ भारतीय स्वातंत्र्यलढ्यात अजरामर झाला.

दुसरे महायुद्ध, अपक्व वापर यामुळे दिसलेला तंत्रज्ञानाचा नृशंस चेहरा गांधींना आधुनिकतेपासून दूरची वाट खुणावत होता तर नेहरूंसाठी तंत्रज्ञान ही राष्ट्रीय प्रगती आणि एकात्मतेची गुरुकिल्ली होती. मानवी मूल्याधिष्ठित आणि तंत्रकुशल समाज नागरीकरणची वाटचाल संहाराकडून सृजनाकडे नेईल असा त्यांना विश्वास होता. यामागे तंत्रज्ञानाचे स्वातंत्र्यसंग्रामातील सहयाय, विविध नेत्यांबरोबरचे वादविवाद, आंतरराष्ट्रीय घडामोडी आणि २७ खंडांचा १९३८ चा राष्ट्रीय नियोजन आयोगाचा अहवाल या सर्वांचा वाटा होता. लवकरच स्वातंत्र्याचा सूर्य नवभारताचे तंत्रज्ञानात्मक क्षितिज विस्तारणार होता

विजेचे अनाकलनीय गणित

स्वस्त विजेचे आश्वासन देण्यात येत असले, तरी ते प्रत्यक्षात आणणे शक्य आहे का? या आश्वासनाची प्रदीर्घ काळ अंमलबजावणी करणे आर्थिकदृष्ट्या व्यवहार्य आहे का, असे प्रश्न उपस्थित करणारे आणि 'स्वस्त विजेच्या दिशेने वाटचाल' या पहिली बाजू'चा (लोकसत्ता ४ फेब्रुवारी) प्रतिवाद करणारे टिपण महाराष्ट्रात वीजदर कमी करण्यासाठी महावितरणची (एमएफईडीसीएल) याचिका हे मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या नेतृत्वाखालील अनाकलनीय पाऊल आहे. हा प्रकार स्वतःच्या किनोदावर स्वतःच खूश होण्यासारखा आहे. वस्तुस्थितीबाबत आणि वास्तवाच्या आधारे विश्लेषण केल्यास शुल्क कमी करण्याचा उपक्रम ग्राहकांसाठी एक सकारात्मक बदल आहे, परंतु सामान्य वाढीचा कल पाहता या कपातीची शाश्वतता तपासणे आवश्यक आहे, विशेषतः उत्पादन खर्च, वितरण तोटा, महावितरणवरील आर्थिक बोजा, महावितरणमधील अकार्यक्षमता या पार्श्वभूमीवर करण्यात येणाऱ्या या कपातीमुळे भविष्यात आर्थिक समस्या निर्माण होऊ शकतात. तसेही हे क्षेत्र अदानी समूहाला अर्पण करण्याची घाई (भाजपच्या 'विश्वास'ला) झाल्याने भाजपवरील विश्वासाला तडा जात आहेच. या निर्णयामुळे महावितरणच्या सेवा गुणवत्तेशी आणि जनतेच्या विश्वासाशी तडजोड होईल का, असा स्वतःच्या स्वाध्यायीपलीकडे जाणारा प्रश्न भाजपला का पडत नाही?

आश्वासने अपूर्ण निवासी ग्राहकांना लाभ देणे ही एक प्रशंसनीय बाब आहे, परंतु त्याची अंमलबजावणी ग्राहक जागरूकता आणि वापरावर अवलंबून आहे, तसेच मीटर बसवण्याच्या प्रशासकीय क्षमतेवरदेखील अवलंबून आहे. औद्योगिक ग्राहकांसाठी क्रॉस-सबरिडी शुल्क काढून टाकल्याने कार्याधरित खर्च कमी होऊन औद्योगिक विकासाला चालना मिळू शकते. हे व्यवसायांसाठी फायदेशीर असले तरी, इतरत्र अनुदानात कपात किंवा वीजनिर्मिती किंवा वितरणातील खर्चात कपात केल्यास त्यातून आर्थिक वापरातून निमागण होऊ शकतात. जर भरपाई देणारी यंत्रणा कार्यान्वित केली गेली नाही तर महावितरणच्या आर्थिक स्थिरतेवर परिणाम होऊ शकतो. अधिक अक्षय ऊर्जास्रोतांकडे वळण्याची योजना दूरगामी विचारसरणीची आहे. तथापि, हे अक्षय स्रोत विश्वासाह आहेत का, दीर्घकाळाचा विचार करता ते आर्थिकदृष्ट्या फायदेशीर ठरतील का, याची खात्री करून घेण्यासाठी केवळ सुरुवातीच्या टप्प्यात नाही तर सतत छाननी केली पाहिजे. सध्या असे दिसून येते की पारंपरिक स्रोतांकडून मोठ्या प्रमाणात साठा आवश्यक आहे. अर्जाद्वारे बचतीच्या व्यवहार्यतेवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित होऊ शकते. ग्रामीण आणि कृषी प्राकारांवर होणाऱ्या परिणामाबाबत शेतकरी आणि ग्रामीण ग्राहकांना होणाऱ्या फायद्यांची रूपरेषा स्पष्ट करण्यात आली असली तरी, आकडेवारी पाहता ग्रामीण विद्युतीकरणतील आव्हाने आणि या क्षेत्रातील सेवांचा वितरण आणि गुणवत्तेबाबतची उदाहरणे आपल्यासमोर आहेतच. आकडा टाकून वीज ओढण्याचे प्रकार लक्षसामरंभात सर्रास अनुभववास येतात. शेतकऱ्यांचे हित, त्यांना मोफत वीज ही सर्व निवडणुकीतील आश्वासने तशीच राहत असल्याचा अनुभव नवा नाही.

महावितरणचे आर्थिक आरोप महावितरणची मागील आर्थिक विवरणपत्रे आणि लेखापरीक्षण अहवाल अनुदान वसुली, सरकारी आणि गैर-सरकारी संस्थांकडून मिळणारी देणी किंवा तरलतेच्या अडवणीचा विचार केला, तर सत्य समोर येईल. या प्रत्येक घटकामुळे कंपनीची प्रस्तावित दरकपातीची क्षमता कमी होऊ शकते. दरकपात प्रस्ताव महाराष्ट्राच्या व्यापक आर्थिक उद्दिष्टांचा विचार करून ठेवण्यात आला आहे की ही निव्वळ धूळफेक आहे, याचा आढावा घेऊन आर्थिक कामगिरी, वित्तीय धोरणे यांचा विचार करून ऊर्जा क्षेत्रातील गुंतवणुकीचे विश्लेषण केले पाहिजे. असे केल्यास

ग्राहकांना तात्काळ मदत करता येईल आणि दीर्घकालीन आर्थिक शाश्वततेचा समतोल साधला जात आहे का, हे लक्षात येईल. १०० युनिट्सपर्यंत वीज वापरणाऱ्या ग्राहकांसाठी पाच वर्षात २३ टक्के कपातीचे लक्ष्य महत्त्वाकांक्षी आहे. अशा कपातीची शाश्वतता वीज खरेदीच्या चालू आणि भविष्यातील खर्चावर, कार्यक्षमता सुधारणांवर आणि यामुळे खरेखर्च खर्चात बचत होऊ शकते का यावर मोठ्या प्रमाणात अवलंबून असते. या बचतीमुळे जर उत्पादन किंवा खरेदी खर्चात समांतर घट झाली नसेल तर महावितरणच्या वित्तव्यवस्थेवर ताण पडू शकतो. दिवसा वापरासाठी प्रोत्साहन देण्याचे उद्दिष्ट भार कमी करणे हे आहे. ग्राहक त्यांच्या वापराच्या पद्धती बदलू शकतात आणि महावितरण कंपनी अधिक अक्षय ऊर्जा स्रोतांचे एकत्रीकरण करू शकते. औद्योगिक युनिट्ससाठी क्रॉस-सबरिडायझेशन काढून टाकल्याने जोपर्यंत अनुदान देऊन, कपात कार्यक्षमता वाढवून किंवा पर्यायी आर्थिक यंत्रणेद्वारे संतुलन साधले जात नाही तोपर्यंत कृषी ग्राहकांसाठी पर्यायी अनुदान स्रोत शोधण्याची आवश्यकता असू शकते. वित्तीय तूट वाढवल्याशिवाय कृषी ग्राहकांसाठी परवडणारी क्षमता आणि उद्योगांसाठी आर्थिक स्रोत ही आव्हाने कायम राहतात. शुल्क कपात आर्थिकदृष्ट्या महत्त्वाची म्हणून मांडली जात असली तरी, दीर्घकालीन आर्थिक स्थिरतेसह

तात्काळ दिलासा देणे महत्त्वाचे आहे. कमी दरांमुळे वाढणाऱ्या औद्योगिक वापरावर व्यापक आर्थिक फायदा अवलंबून असतो. बाजारातील मागणी आणि गुंतवणूक वातावरण यासारखे इतर आर्थिक घटक अनुकूल नसल्यास दरबदल आणि फायद्याचे गणित थेट जुळत नाही. त्यामुळे जरी प्रस्तावित दर कपात ग्राहकांसाठी अनुकूल वाटत असली तरी, खर्च व्यवस्थापन, तांत्रिक तयारी आणि ग्राहकांच्या हितसंबंधांचे काळजीपूर्वक संतुलन समाविष्ट करणारी एक मजबूत रणनीती आवश्यक आहे.

सौर, पवन ऊर्जेचा पर्याय आहे, पण सौर, पवन आणि बॅटरी स्टोअरेजसह अक्षय स्रोतांमधून ४२ हजार मेगावॉट वीज मिळविण्याची महाराष्ट्राची महत्त्वाकांक्षा एक सकारात्मक पर्यावरणीय आणि धोरणात्मक बदल दर्शवते, पण पवन ऊर्जा कंपन्यांकडून खंडणी उकळण्याचे प्रकार आपल्याकडे सर्रास पण आहेत. बीड जिल्हातील मरसाजोग येथील संपर्च हत्या प्रकरण सध्या ताजे आहेतच. बीड जिल्हात राजकीय आणि सामाजिक क्षेत्राची काय अवस्था करण्यात आली, याची माहिती धक्कादायक आहे. यामागील खरे गुणसूत्र आढळते ते परळी येथील औष्णिक वीज केंद्रात. परळी औष्णिक केंद्राला दररोज साडेदहा ते साडेबारा हजार टन कोळसा

लागतो. या केंद्रातून दररोज १४०० मेगावॉट वीजनिर्मिती केली जाते. दररोज दहा ते साडेबारा हजार टन कोळशाची राख निर्माण होते. ओली राख वीटभट्टी, राखेची वीट आणि सिमेंटसाठी वापरली जाते तर कोरंडी राख वीटनिर्मिती, रंग आणि प्रसाधनांच्या उत्पादनात वापरली जाते. एक टूक राख आठ हजार रुपयांना विकली जाते. एका टूकमध्ये खूब त्रास राख भरली जाते. एक टूक राखेतून सहा हजार विटा बनतात. राखेची १ वीट ६ ते ७ रुपयांना विकली जाते. एक टूक राखेतून बनलेल्या विटांच्या माध्यमातून २ लाख ५२ हजार रुपये उत्पन्न मिळते. एकट्या परळीत सुमारे १२०० वीटभट्ट्या आहेत. परळीतून महाराष्ट्रात आणि हैदराबादलाही विटा पुरवल्या जातात. त्यामुळे ऊर्जास्रोतातून निर्माण होणारी इतर व्यावसायिक उत्पादने कशी थांबवणार आणि त्यामागील राजकारणांना कसे आवरणार हा खरा प्रश्न आहे. त्यामुळे या बाबी टाळून अक्षय ऊर्जा स्रोतांचे प्रभावीपणे एकत्रीकरण करण्यासाठी ट्रान्समिशन पायाभूत सुविधांचे आधुनिकीकरण आणि प्रारंभिक भांडवली खर्च यांसारख्या आव्हानांवर प्रभावीपणे मात करणे आवश्यक आहे. संभाय खर्चाचा अतिरेक किंवा वीज अस्थिरता टाळण्यासाठी मजबूत नियोजन आणि आर्थिक व्यवस्थापन आवश्यक आहे. लक्षणीय निष्पत्ती उद्दिष्टांचा अहवाल या सर्वांचा वीजसाठी त्यामागचा आधार आणि गृहीतकांची छाननी करणे आवश्यक आहे. वीज खरेदीवर ६६ हजार कोटी रुपयांची बचत होण्याची शक्यता हा एक आशावादी अंदाज आहे जो सातत्याने कमी किमतीच्या अक्षय ऊर्जास्रोतशिवाय अशक्य वाटतो. या ऊर्जा क्षेत्रातील सुधारणा व्यापक आर्थिक उद्दिष्टांशी सुसंगत असल्या तरी, ट्रिलियन-डॉलर अर्थव्यवस्थेच्या उद्दिष्टांचे घटक म्हणून त्यांच्या यशासाठी केवळ ऊर्जाच नव्हे तर पायाभूत सुविधा, औद्योगिक धोरण आणि ग्रामीण विकास यांसारख्या अनेक क्षेत्रांमध्ये समन्वयात्मक नियोजन आवश्यक आहे. नुसते ट्रिलियनचे ढोल वाजवून होणार नाही तर त्यासाठी सर्वच क्षेत्रांत शिस्त आणि पाठपुरावा यांची आवश्यकता आहे. केवळ स्वतःला मिळणारा नफा यावर विश्वास ठेवून अडाणीपणे वागून आणि जनतेची दिशाभूल करून चालणार नाही. ऊर्जा, शिक्षण आणि बेरोजगारी या विषयांवर राजकारणापलीकडे जाऊन विचार करण्याची वेळ आता आली आहे. हे उपक्रम व्यापक क्षेत्र सुधारणा करणाऱ्या महत्त्वाकांक्षी धोरणात्मक बदलांचे प्रतिनिधित्व करतात. तरीही, त्यांच्या अंमलबजावणीमध्ये जटिल आव्हाने आहेत ज्यासाठी बारकाईने नियोजन, पारदर्शक यंत्रणा आणि कठोर आर्थिक शिस्त आवश्यक आहे. महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेसाठी आणि नागरिकांसाठी महत्त्वाकांक्षेचे मूर्त, कायमस्वरूपी फायद्यांमध्ये रूपांतर करण्याच्या दृष्टीने या घटकांनाही चालना दिली जात आहे याची खात्री करणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे.

वीज नियामक आयोग आहे की गुंडाळला? वीजदर आणि त्यांच्याशी संबंधित याचिकांच्या संदर्भात, प्रक्रियेत सामान्यतः अनेक प्रमुख टप्पे आणि नियामक विचारांचा समावेश असतो. वीजदरबाबतच्या याचिका सामान्यतः राज्य वीज नियामक आयोगाकडे दाखल केल्या जातात. दर्शनिकिती आणि समायोजनाची प्रक्रिया वीज कायदा- २००३, केंद्रीय वीज नियामक आयोग आणि संबंधित राज्य वीज नियामक आयोगाद्वारे जारी केलेल्या नियमांद्वारे नियंत्रित केली जाते. या संस्था दर समायोजनात पारदर्शकता आणि निष्पक्षतेची काळजी घेतात. वीजदर कमी करण्याची याचिका विविध कारणांवर आधारित असू शकते, उदाहरणार्थ - मापदंडांच्या तुलनेत जास्त किंमत किंवा जास्त दर, स्वस्त वीजस्रोतांची उपलब्धता, वापर कार्यक्षमता किंवा अपेक्षेपेक्षा चांगली कामगिरी. यापैकी काही घडले आहे असे वरकरणी दिसत नाही. मग हा प्रकार स्वतःच्याच किनोदावर स्वतःच खूश होण्यासारखा नव्हे का?

हार्टबर्नचा त्रास टाळण्यासाठी काय करावं?

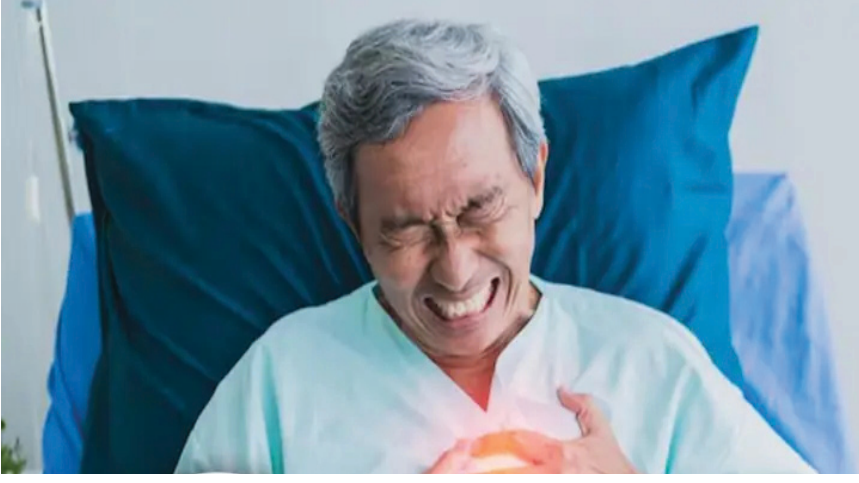
अॅसिडिटी व छातीत जळजळ किंवा हार्टबर्न ही एक अत्यंत अनेकांना जाणवणारी समस्या आहे. अनेकांना या त्रासदायक समस्येचा सामना करावा लागतो. बऱ्याचदा तर हृदयाचे विकार म्हणून खूप तपासण्या केल्या जातात. व शेवटी काही न सापडल्यामुळे अॅसिडिटीचे निदान केले जाते. छातीत जळजळ ही वास्तविक पचनसंस्थेशी संबंधित समस्या आहे, हृदयाशी नाही. पण छातीत जाणवणाऱ्या जळजळीमुळे तिला हार्टबर्न हे नाव पडले आहे.

काय आहे हार्टबर्न?
जेव्हा पोटातील आम्ल

अन्नलिकेत येते, तेव्हा छातीत जळजळ होते. सामान्यतः अन्नलिकेच्या खालच्या भागात असलेला स्फिंक्टर या आम्लाला पोटातच ठेवतो. पण काही वेळा हा स्फिंक्टर (अन्न नलिका व जठर या मधील वर्तुळाकार स्नायू) योग्य प्रकारे काम करत नाही आणि आम्ल वर येते. यालाच असेही म्हणतात. सुरवातीस जळजळ होते पण कालांतराने तिथे जखमा होतात व त्यातून रक्त स्राव, अरुंद होणे अश्याही समस्या होऊ शकतात.

यासाठी काय खाद्य पदार्थ टाळावेत?
साधारणपणे जास्त तिखट व तेलकट पदार्थांमुळे हे होते असा समाज आहे व तो खरा आहे. या व्यतिरिक्त संशोधनानुसार, विशेषतः जास्त ऑस्मोलॅलिटी असलेले पदार्थ हार्टबर्न वाढवू शकतात. या मध्ये

रससा भाज्या व पदार्थ. खूप रससा असलेल्या भाज्या व चिकन, मटन व मासे कमी खावेत. या रश्यामुळे जास्त पित निर्माण होते.

फळांचे रस: संत्र्याचा रस सफरचंदाचा रस द्राक्षांचा रस

गोड पदार्थ: सरबत (पर्यंत) मिठाई साखरयुक्त पेय. गुलाबजाम व रसगुळा याच्या बरोबर येणाऱ्या पाकामुळे जास्त अॅसिडिटी होते.

मसालेदार पदार्थ: पिड्डा (च्या जवळपास) जास्त मीठ असलेले पदार्थ तिखट मसालेदार जेवण चॉकलेट (अन्नलिकेच्या स्फिंक्टरवर परिणाम करते)

कोफी अल्कोहोल. द्रवरूपी चॉकलेटमुळे जास्त त्रास होतो. यासाठी काय करावे? १. नियमित जेवण करा, एका वेळी खूप जास्त जेवू नका २. रात्री झोपण्यापूर्वी किमान तीन तास आधी जेवण करा ३. जेवणांतर लगेच झोपू नका ४. वजन नियंत्रणात ठेवा ५. धूपपान टाळा

घरगुती उपाय: १. कोमट पाणी प्या २. जिरे-धने पाणी प्या ३. केळी खा - ही नैसर्गिक अॅसिड आहेत ४. दही खा - प्रोबायोटिक्स पचनक्रिया सुधारतात. ५. ज्येष्ठीमध्यांच

अॅसिडिटीमध्ये मदत करू शकते. तुळशीची पाने नारळ पाणी वेलची: आम्लपित्त कमी करण्यास मदत करणारे अन्न या शिवाय अम्लता कमी करण्यास उच्च फायबरयुक्त पदार्थ, आले, लिंबू पाणी हे वापरले जाते.

डॉक्टरांचा सल्ला केव्हा घ्यावा? जर हार्टबर्न आवडल्यातून अनेक वेळा होत असेल जर अॅसिड औषधांनी आराम मिळत नसेल जर खोकला, श्वास घेण्यास त्रास होत असेल छातीत दुखत असेल

हार्टबर्न ही गंभीर समस्या असू शकते, पण योग्य आहार आणि जीवनशैलीत बदल करून तिला नियंत्रित करता येते. जास्त ऑस्मोलॅलिटी असलेले पदार्थ टाळणे हा त्यातला महत्त्वाचा भाग आहे. तुमच्या आहारावर लक्ष ठेवा आणि कोणते पदार्थ तुम्हाला त्रास देतात याची नोंद ठेवा.

चाटण घ्यावे.

अम्लता कमी करण्यास मदत करू शकणारे काही पदार्थ

ताक : आयुर्वेद ताकाला सात्विक गुणांचा मानतो

दही: दह्यातील कॅल्शियम अतिरिक्त अॅसिड काढून टाकण्यास मदत करते

कोमट पाणी : ते सकाळी रिकाम्या पोटी आणि झोपण्यापूर्वी प्या

फळे आणि भाज्या: सफरचंद, केळी, परई, डाळिंब, नाशपाती, खरबूज, करवंद, भेंडी, तोंडली, हिरव्या पालेभाज्या

बडीशेप: एक नैसर्गिक अन्न जे अॅसिडिटीमध्ये मदत करू शकते. तुळशीची पाने

नारळ पाणी वेलची: आम्लपित्त कमी करण्यास मदत करणारे अन्न या शिवाय अम्लता कमी करण्यास उच्च फायबरयुक्त पदार्थ, आले, लिंबू पाणी हे वापरले जाते.

डॉक्टरांचा सल्ला केव्हा घ्यावा? जर हार्टबर्न आवडल्यातून अनेक वेळा होत असेल जर अॅसिड औषधांनी आराम मिळत नसेल जर खोकला, श्वास घेण्यास त्रास होत असेल छातीत दुखत असेल

हार्टबर्न ही गंभीर समस्या असू शकते, पण योग्य आहार आणि जीवनशैलीत बदल करून तिला नियंत्रित करता येते. जास्त ऑस्मोलॅलिटी असलेले पदार्थ टाळणे हा त्यातला महत्त्वाचा भाग आहे. तुमच्या आहारावर लक्ष ठेवा आणि कोणते पदार्थ तुम्हाला त्रास देतात याची नोंद ठेवा.

हळूहळू तो बाहेर पडतो. तसेच, मल बाहेर पडताना गुदद्वारावर ताण येतो, ज्यामुळे अस्वस्थता येते, तीव्र वेदना होतात.

नियमित पोट साफ होण्यासाठी काय उपाय केले पाहिजेत?

पोट रोज नीट साफ होण्यासाठी आहारात तृणधान्य, फळे व भाज्यांसह फायबरयुक्त पदार्थांना प्राधान्य द्या. भरपूर पाणी पिऊन हायड्रेटेड राहा. त्यामुळे मल नरम होऊन शौचाला बसल्यावर जोर देण्याची गरज भासत नाही. मग त्यामुळे पोटही नीट साफ होईल, असे डॉ. जिंदाल यांनी सांगितले.

नियमित शारीरिक हालचाल केल्यास पोटातील आतड्यांच्या हालचालींना चालना मिळते आणि पचनक्रिया सुधारते, असेही डॉ. जिंदाल म्हणाले.

त्याशिवाय रोज शौचास जाण्याची सवय ठेवा. शक्यतो जेवणांतर नियमित टॉयलेटमध्ये जा. वारंवार जुलाबाचा त्रास होणार नाही याची काळजी घ्या. कारण- त्यामुळे आतड्यांचे स्नायू कमकुवत होऊ शकतात. 'या' गोष्टींची घ्या काळजी

जीवनशैलीतील बदलांतरही जर पोट नीट साफ होत नसेल, तर ते इरिटेबल बोवेल सिंड्रोम, हायपोथायराइडीझम किंवा असंतुलित आहाराच्या सवयी यांसारख्या बाबींमुळे ही समस्या जाणवू शकते. पण जर तुम्हाला शौचास बसल्यानंतर तीव्र वेदना, मलामधून रक्त येणे किंवा अचानक वजन कमी होणे यांसारखी लक्षणे दिसल्यास त्वरित डॉक्टरांचा सल्ला घ्या, कारण- ही गंभीर आजाराची लक्षणे असू शकतात, असेही डॉ. जिंदाल म्हणाले.

पोट साफ होण्यासाठी किंवा जुलाबासारख्या समस्यांवर मेडिकलमध्ये औषधे मिळत असली तरी ती सेवन करण्यापूर्वी आरोग्य तज्ज्ञांचा अर्थात डॉक्टरांचा सल्ला घ्या, असेही डॉ. दुब्बाका म्हणाले.

दुपार किंवा रात्रीच्या जेवणात सोप्या पद्धतीमध्ये घरी बनवा टोमॅटो पुलाव, नोट करून घ्या रेसिपी

भात झाल्याशिवाय जेवण जेवल्यासारखे वाटतं नाही.

भातासोबत डाळ, चपाती, भाजी इत्यादी पदार्थ बनवले जातात. पण अनेकदा तेच तेच पदार्थ खारून कंटाळा आल्यानंतर काहीना काही नवीन पदार्थ खाण्याची इच्छा होते. अशावेळी तुम्ही दुपारच्या किंवा रात्रीच्या जेवणात टोमॅटो पुलाव बनवू शकता. टोमॅटो पुलाव बनवण्यासाठी जास्त वेळ लागत नाही. कमीत कमी साहियामध्ये आणि वेळात टोमॅटो पुलाव तयार होतो. टोमॅटो आरोग्याच्या दृष्टीने अतिशय पौष्टिक आणि गुणकारी आहेत. शरीरामध्ये विटामिन ची कमतरता निर्माण झाल्यानंतर आहारात टोमॅटोचे सेवन करावे. मात्र आपल्यातील अनेकांना शिजवलेला टोमॅटो खायला आवडत नाही. त्यामुळेच आज आम्ही तुम्हाला सोप्या पद्धतीमध्ये टोमॅटो पुलाव बनवण्याची रेसिपी सांगणार आहोत. चला तर जाणून घेऊया. साहित्य:

मटार आलं लसूण पेस्ट

दुपार किंवा रात्रीच्या जेवणात सोप्या पद्धतीमध्ये घरी बनवा टोमॅटो पुलाव, नोट करून घ्या रेसिपी कृती:

टोमॅटो पुलाव बनवण्यासाठी सर्वप्रथम, तांदूळ स्वच्छ साफ करून नंतर ३० मिनिट पाण्यात

टोमॅटो शिजल्यानंतर तेल सुटण्यास सुरुवात होईल.

शिजलेल्या कांदा टोमॅटोमध्ये सर्व मसाले आणि चवीनुसार मीठ टाकून मिक्स करून घ्या.

मसाले मिक्स केल्यानंतर त्यात मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

मटार टाकून भिजवून घेतलेले तांदूळ टाकून मिक्स करून घ्या. तयार केलेल्या मिश्रणात

पोट रोज नीट साफ होत नसेल, तर त्याचा शरीरावर नेमका काय परिणाम होतो? वाचा, डॉक्टर काय सांगतात

अनेकांचे रोज पोट नीट साफ होत नाही. अशांना कामात मन लागत नाही आणि मग विविध आजारांचा धोका वाढतो. पोट साफ न होण्याचे मुख्य कारण म्हणजे बद्धकोष्ठता. खाण्या-पिण्याच्या चुकीच्या सवयींमुळे हल्ली अनेकांना हा त्रास जाणवतोय. पण, पोट साफ न होण्यामागे आणखी काही वेगळी कारणे आहेत का? त्यामुळे आरोग्यावर नेमका काय परिणाम होतो? याविषयी डॉक्टरांकडून जाणून घेऊ

इंडियन एक्सप्रेसशी बोलताना दिल्लीतील सी. के. बिरला हॉस्पिटलच्या गॅस्ट्रोएन्ट्रॉलॉजी विभागाचे सल्लागार डॉ. विकास जिंदल म्हणाले की, पोट रोज नीट साफ होत नसल्यास त्याचा पोटातील आतड्यांवर परिणाम होतो. त्यामुळे आतड्यांची रोज नीट हालचाल होत नाही, ज्यामुळे तुम्हाला अस्वस्थता जाणवू लागते आणि विविध आरोग्य समस्याही उद्भवतात. दररोज पोट साफ न झाल्याने मोठ्या आतड्यांमध्ये घाण साचून राहते, ज्यामुळे पोट फुगणे, पोटदुखी व जडपणा जाणवू शकतो.

कालांतराने दीर्घकालीन बद्धकोष्ठतेमुळे मलाशय आणि ओटीपोटाच्या स्नायूंचा ताण येऊ शकतो, ज्यामुळे मूळव्याध आणि गुदद्वारातील फिशरचा धोका वाढतो. गंभीर प्रकारांमध्ये दीर्घकाळ मल टिकून राहिल्याने मलविसर्जन करताना अडचणी येतात. अशा वेळी तुम्हाला डॉक्टरांच्या योग्य उपचारांची गरज भासते, असेही डॉ. जिंदल म्हणाले.

हैदराबाद येथील बंजारा हिल्स येथील केअर हॉस्पिटलसमधील गॅस्ट्रोएन्ट्रॉलॉजीचे सल्लागार डॉ. राहुल दुब्बाका यांनी स्पष्ट केले की, ही एक सामान्य स्थिती आहे, जी विविध कारणांमुळे उद्भवू शकते. त्यामध्ये

डिहायड्रेशन, शारीरिक हालचालींचा अभाव, काही औषधे व इरिटेबल बोवेल सिंड्रोम किंवा मधुमेह यांसारख्या वैद्यकीय परिस्थितींचा समावेश आहे.

दुसऱ्या शब्दांत सांगायचे झाल्यास, अशा स्थितीत शौचाला बसल्यानंतर

रोज रामफळ खाल्ल्याने शरीराला नेमका काय फायदा मिळू शकतो? डॉक्टरांची माहिती वाचून व्हाल खूश

फळे खाणे आरोग्यासाठी खूप गरजेचे असते. त्यामुळे सहसा आपण सफरचंद, संत्री, मोसंबी, चिकू या फळांचे सेवन करतो. पण, बाजारात मिळणारी इतर फळेसुद्धा आवर्जून खायला हवीत. त्यातील एक म्हणजे रामफळ. रामफळ, ज्याला नेटड कर्टर्ड पल किंवा वाइल्ड मिठाई म्हणूनदेखील ओळखले जाते. हे उष्णकटिबंधीय, हृदयाच्या आकाराचे फळ आहे ज्याची त्वचा हिरवी-पिवळी तर चवीला थोडे तिखट आणि गोड असते. फळाचा आतला भाग पांढरा आणि मलाईदार आहे, तर तुम्ही रोज रामफळाचे सेवन केले तर काय होईल? तुम्ही रोजच्या आहारात त्याचा समावेश केला तर तुम्हाला कोणते फायदे मिळतील? मधुमेही रामफळाचे सेवन करू शकतात का? याबद्दल जाणून घेण्यासाठी द इंडियन एक्सप्रेसने तज्ज्ञांशी चर्चा केली.

चेन्नई येथील द क्लेफट अँड क्रेनिओफिशियल सेंटर आणि श्री बालाजी मेडिकल कॉलेज आणि हॉस्पिटलच्या, आहारतज्ज्ञ दीपलक्ष्मी यांच्या मते, रामफळाचे दररोज सेवन केले जाऊ शकते. कारण या फळात व्हिटॅमिन सी, व्हिटॅमिन बी ६ सारखी पोषक तत्वे आणि पोटॅशियम, मॅग्नेशियम आणि फायबरसारखी खनिजे असतात.

रामफळातील व्हिटॅमिन सी कॅन्सर रोगप्रतिकारक शक्ती वाढवण्यास योगदान, तर आहारातील फायबर नियमित आतड्यांच्या हालचालींना प्रोत्साहन देऊन नियमित पचन होण्यास मदत करतात. रामफळात असणारे अँटीऑक्सिडंट्स ऑक्सिडेटिव्ह नुकसानापासून पेशींचे संरक्षण करण्यास मदत करू शकते, तर

का?

आहारतज्ज्ञ दीपलक्ष्मी यांनी सांगितले की, या फळाचा ग्लायसेमिक इंडेक्स साधारणतः कमी ते मध्यम प्रमाणात म्हणजे ५४ टक्के आहे, त्यामुळे मधुमेह असलेल्या व्यक्ती सामान्यतः हे फळ खाऊ शकतात, पण अगदी कमी प्रमाणात.

पातळीचे निरीक्षण करणे महत्त्वाचे आहे.

रामफळ अनेक आरोग्य फायदे देत असले तरीही संतुलित आहाराचा भाग म्हणून त्याचे सेवन करणे आवश्यक आहे. कारण रामफळाचे जास्त प्रमाणात सेवन केल्याने पाचन समस्या किंवा पोषक तत्वांचे असंतुलन होऊ शकते.

गट हेल्थ खराब झाल्यानंतर त्वचेवर येतात पुरळ! चेहऱ्यावर आलेले अॅक्ने घालवण्यासाठी घरगुती उपाय

दैनंदिन आहारात खाण्यापिण्याच्या सवयींमध्ये बदल झाल्यानंतर आरोग्याला हानी पोहचण्याची शक्यता असते. याशिवाय वातावरणात सतत होणाऱ्या बदलांचा परिणाम आरोग्यावर लगेच दिसून येतो. धूळ, माती, प्रदूषण इत्यादी अनेक कारणांमुळे आरोग्यासोबतच त्वचा आणि केसांचे सुद्धा नुकसान होऊ लागते. त्यामुळे थंडीसह इतर सर्वच ऋतूंमध्ये त्वचेची योग्य ती काळजी घेणे आवश्यक आहे. आहारात बदल झाल्यानंतर किंवा जंक फूडचे अतिप्रमाणात सेवन केल्यानंतर त्वचेवर पिंपल्स, एँक्ने, पुरळ, फोड इत्यादी अनेक समस्या उद्भवू लागतात. त्वचेवर एँक्ने आल्यानंतर ते लवकर चेहऱ्यावरून जात नाही. अनेकदा याच एँक्नेमुळे त्वचेचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान होते. त्वचेच्या आरोग्याची योग्य पद्धतीने काळजी घेण्यामुळे आणि चुकीच्या गट हेल्थमुळे चेहऱ्यावर एँक्ने आणि पिंपल्स येऊ लागतात.

अनेक महिला त्वचेची काळजी घेण्यासाठी बाजारात उपलब्ध असलेल्या महागड्या प्रॉडक्टचा वापर करतात. मात्र या प्रॉडक्टच्या वापरामुळे त्वचेच्या आरोग्याचे नुकसान होऊ लागते. याशिवाय गट हेल्थ खराब झाल्यानंतर त्वचा आणखीनच जास्त खराब होऊन जाते. त्वचेवर एँक्ने आणि पिंपल्सचे डाग घालवण्यासाठी महिला वेगवेगळ्या पदार्थांचा आणि प्रॉडक्टचा वापर करतात. चेहऱ्यावर आलेले एँक्ने मेकअप करताना किंवा इतर वेळी कोणत्याही कार्यक्रमात गेल्यानंतर लुक पूर्णपणे खराब करून टाकतात.

त्यामुळे आज आम्ही तुम्हाला बिघडलेले गट हेल्थ सुधारण्यासाठी आहारात कोणत्या पदार्थांचे सेवन करावे, याबद्दल सविस्तर माहिती सांगणार आहोत.

गट हेल्थ कशांमुळे खराब होते? दैनंदिन आहारात अतिप्रमाणात तेलकट किंवा तिखट पदार्थांचे सेवन केल्यामुळे गट हेल्थमध्ये बिघाड होण्याची शक्यता असते. सतत खाण्यापिण्याच्या सवयींमध्ये होणारे बदल, अपुरी झोप, मानसिक तणाव इत्यादी गोष्टींमुळे पचनाच्या समस्या उद्भवू लागतात. ज्यामुळे पचनक्रिया पूर्णपणे बिघडून जाते. शरीरामध्ये विषारी पदार्थ साचून राहिल्यामुळे आतड्या आणि पोट स्वच्छ होत नाही. हाय फॅट किंवा प्रोसेसड फूडमध्ये अजिबात फायबर आढळून येत नाही. त्यामुळे गट हेल्थच्या हालचालींमध्ये बदल

होऊ लागतात.

गट हेल्थमध्ये बिघाड झाल्यानंतर छोटे छोटे गॉप्स तयार होऊन शरीरातील विषारी पदार्थ त्यामध्ये साचून राहण्यास सुरुवात होते. यामुळे त्वचेवर मोठ्या प्रमाणात पिंपल्स आणि एँक्ने मावर्स येतात. तसेच त्वचेवर अतिरिक्त तेल जमा होण्यास सुरुवात होते. त्वचेवर जमा झालेले अतिरिक्त तेल त्वचेचे नुकसान करतात, ज्यामुळे चेहऱ्यावर भरपूर पुरळ आणि एँक्ने येऊ लागतात.

गट हेल्थ सुधारण्यासाठी आहारात करा या पदार्थांचे सेवन:

बिघडलेली गट हेल्थ सुधारण्यासाठी दैनंदिन आहारात प्रोबायोटिक्स युक्त पदार्थांचे भरपूर प्रमाणात सेवन करा

गहूच्या उत्पादनात घट होण्याची भीती: शेतकऱ्यांची चिंता वाढली, गहू पिकावर तांबेरा रोगाचा प्रादुर्भाव

किनवट.शेख शौकत :-किनवट तालुक्याच्या रब्बी हंगामातील गहू हे महत्वाचे पीक असून, वातावरणातील बदलामुळे त्यावर सध्या तांबेरा रोगाचा प्रादुर्भाव दिसत आहे. शेतकरी मंडळी तालुका कृषी कार्यालयाच्या शिफारशीनुसार तांबेरा रोगाच्या नियंत्रणासाठी झटत असल्याचे चित्र आहे. किनवट तालुक्याचे भौगोलिक क्षेत्र १,५६,२३२.९२ हेक्टर असून, रब्बी हंगामातील सर्वसाधारण क्षेत्र १४ हजार ८०० आहे. तालुक्यातील रब्बीमध्ये गव्हाची पेरणी झालेले क्षेत्र ०७हजार ०८२ हेक्टर असून, ते सध्या आहे. तालुक्याचे सरासरी पर्जन्यमान १०२६.५८ मि. मी. असून, जानेवारी अखेर पर्यंत १,०७९.२० मि. मी. पाऊस झालेला आहे. वाढीच्या अवस्थेत टक्क्यापर्यंत गहू पिकासाठी सगळ्यात जास्त हानीकारक रोग हा तांबेरा असून, सुरुवातीच्या काळात नारंगी आणि नंतरच्या काळात फेब्रुवारी अखेर तापमान वाढल्यावर काळ्यातांबेरा रोगाचा प्रादुर्भाव अधिक होतो. तांबेरा

रोगाचा प्रसार हा 'पुक्सीनिया ट्रिटिकीया' बुरशी मुळे होतो. रोगग्रस्त पानांवरून बोट फिरवल्यास नारंगी रंगाची पावडर बोटाला लागते. या रोगाचा प्रादुर्भाव पानाच्या खालच्या व वरच्या बाजूवर होतो. परंतु जर अनुकूल हवामान असेल तर याचा प्रादुर्भाव खोडावर, देठावर, गव्हाच्या ओंबीवरसुद्धा आढळून येतो.पानावर रोगाचा प्रादुर्भाव होताच अंडाकृती लंबवर्तुळाकार आकाराचे हरितद्रव्य नष्ट झालेले लहान टिपके दिसून येतात. याकडे दुर्लक्ष नुकसान होऊन उत्पादनात घट येते. वातावरणात भरपूर आर्द्रता आणि

ढगाळ हवामान जर असले तर तांबेरा रोगाचा प्रादुर्भाव वाढतो. गव्हाचे पीक दाणे भरण्याच्या अवस्थेत असताना जर प्रादुर्भाव झाला तर दाण्यावर सुरकुत्या पडून त्याचे नुकसान होते. ज्या भागातील गहू पिकावर तांबेरा रोगाचा प्रादुर्भाव झालेला आहे त्या शेतकऱ्यांनी प्रोपीकोनॅझोल २५ टक्के २०० मि.लि. प्रति २०० लिटर पाणी या प्रमाणात १५ दिवसांच्या अंतराने दोन वेळा फवारणी करावी. बुरशीनाशकाला पर्याय म्हणून 'मॅन्कोझेब' किंवा कॉपर ऑक्सीक्लोराईड प्रत्येकी दोन ग्रॅम प्रति लिटर पाणी या प्रमाणात फवारणी करावी, असे तालुका कृषी कार्यालयाकडून सुचविण्यात आले आहे.शेतकऱ्यांनी रब्बी हंगामातील पेरणीच्या वेळी तांबेरा रोगास प्रतिकारक्षम जातीच्या बियाण्यांची निवड करावी. रासायनिक खतांची संतुलित मात्रा घावी. नत्राचा (युरिया) शिफारसीपेक्षा अधिक वापर केल्याने, गहू पीक तांबेरा रोगास जास्त बळी पडते. भारी जमिनीत पाणी जरूरीपुरते व बेताचे द्यावे. अती पाणी झाल्यास पिकातील हवामान जास्त दमट होऊन तांबेरा रोगाच्या फैलावास मदत होते. बालाजी मुंडे, तालुका कृषी अधिकारी, किनवट.

संगमेश्वर विद्यामंदिरचे स्नेहसंमेलन उत्साहात

लातूर, दि.५- शहरापासून जवळच असलेल्या आर्वीच्या सोमवंशीनगरातील संगमेश्वर युवक मंडळ संचलित संगमेश्वर प्राथमिक विद्यामंदिरचे 'जल्लोष-२०२५' वार्षिक स्नेहसंमेलन बुधवारी उत्साहात पार पडले. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून पंचायत समितीचे गटशिक्षणाधिकारी अधिकारी एन. एम. जाधव उपस्थित होते. अध्यक्षस्थानी राजमाता जिजामाता शैक्षणिक संकुलाचे सचिव प्राचार्य डी. एन. केंद्रे होते. मंचावर राजमाता जिजामाता कनिष्ठ महाविद्यालयाचे प्राचार्य संगमेश्वर केंद्रे, संस्थेचे सहसचिव प्राचार्य राजेंद्र जायेभाये व संस्थेच्या कोषाध्यक्ष मुख्याध्यापिका कविता केंद्रे यांची उपस्थिती होती. यावेळी गटशिक्षणाधिकारी जाधव म्हणाले, शिक्षणामुळे लोक साक्षर होतात. गरिबी आणि बेरोजगारी दूर करण्यासाठी शिक्षण हे सर्वात महत्वाचे साधन असून, राजमाता जिजामाता शैक्षणिक संकुलातील या शाळेने नामांकित शाळांना मागे टाकत शैक्षणिक क्षेत्रात प्रगती केली आहे, ही बाब कौतुकास्पद असल्याचे गौरवोद्गार त्यांनी काढले. अध्यक्षीय भाषणात प्राचार्य केंद्रे म्हणाले, या परिसरातील विद्यार्थ्यांना चांगले शिक्षण

देण्यासाठी ही शाळा उभारण्यात आली आहे. येथे विद्यार्थ्यांना मराठीसह सेमी इंग्लिशचेही धडे दिले जातात. शिक्षक समर्पणाच्या भावनेतून जादा तासिका घेतात. या वर्षी शिष्यवृत्ती परीक्षेचा शंभर टक्के निकाल लागला असून शिक्षणाबरोबरच विद्यार्थ्यांना संस्कारही शिकवले जातात. यावेळी विद्यार्थ्यांनी समूह नृत्य, एकांकिका व विविध देशभक्तीपर गीतांसह 'चित्र दो', 'मैं कोल्हापूर से आयी हूँ' आदी दाक्षिणात्य

व महाराष्ट्रीयन गीतांवर नृत्य सादर करून उपस्थितांच्या टाळ्या मिळविल्या. प्रास्ताविक मुख्याध्यापक ए. बी. पवार यांनी तर सूत्रसंचालन ए. व्ही. माने यांनी केले. यशस्वितेसाठी जी. बी. मोरे, जे. जी. कावळे, डी. पी. दिवटे, एन. आर. मुंडे, आर. व्ही. डुकरे, डी. एस. भदमदे आदींनी परिश्रम घेतले.

सन २०१९ पूर्वी उत्पादित जुन्या वाहनांवर हाय सिक्युरिटी रजिस्ट्रेशन नंबर प्लेट बसविणे बंधनकारक

लातूर, दि. ०५ (जिमाका) : जिल्ह्यातील १ एप्रिल २०१९ पूर्वी उत्पादित झालेल्या वाहनांवर सर्व जुन्या नोंदणीकृत वाहनांवर ३१ मार्च २०२५ पूर्वी हाय सिक्युरिटी रजिस्ट्रेशन नंबर प्लेट बसविणे बंधनकारक आहे. त्यामुळे लातूर जिल्ह्यातील वाहनधारकांनी नजीकच्या अधिकृत फिटमेंट सेंटर येथून हायसिक्युरिटी रजिस्ट्रेशन नंबर प्लेट बसविण्याची कार्यवाही लवकरात लवकर करावी, असे आवाहन प्रादेशिक परिवहन अधिकारी विनोद चव्हाण यांनी केले आहे. वाहनांच्या नंबर प्लेटमध्ये छेडछाड व बनावटगिरी करून होणारे गुन्हे कमी करणे, रस्त्यावर धावणाऱ्या वाहनांची ओळख पटविणे, यासह राष्ट्रीय सुरक्षेच्या दृष्टीकोनातून सर्व वाहनांना हाय सिक्युरिटी रजिस्ट्रेशन नंबर प्लेट बसविणे आवश्यक असून सर्वोच्च न्यायालयानेही याबाबत निर्देश दिले आहेत. या निर्देशांची अंमलबजावणी व नागरिकांच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीकोनातून राज्य शासनाने १ एप्रिल २०१९ पूर्वी उत्पादित झालेल्या सर्व वाहनांवर हाय सिक्युरिटी रजिस्ट्रेशन नंबर प्लेट बसविण्याचा निर्णय घेतला आहे. या

सिक्युरिटी रजिस्ट्रेशन नंबर प्लेट बसविण्यासाठी लातूर जिल्ह्यातील अधिकृत फिटमेंट सेंटरची यादी परिवहन विभागाच्या या लिंकवर उपलब्ध आहे. हाय सिक्युरिटी रजिस्ट्रेशन नंबर प्लेट बसविण्यासाठी दुचाकी व ट्रॅक्टर संवर्गातील वाहनांना ४५० रुपये, तीनचाकी वाहनांना ५०० रुपये आणि खासगी व व्यावसायिक चारचाकी वाहनांना ७४५ रुपये इतके शुल्क आकारले जाईल. हे शुल्क जीएसटी वगळून आहे. ३१ मार्च २०२५ पूर्वी हाय सिक्युरिटी रजिस्ट्रेशन नंबर प्लेट बसवून तिसऱ्या नोंदणीचे स्टीकर लावणे बंधनकारक आहे. हाय सिक्युरिटी रजिस्ट्रेशन नंबर प्लेट उत्पादक हे वाहन मालकांना निवासस्थानी किंवा व्यवसायाच्या ठिकाणी नंबर प्लेट बसविण्याची सुविधा देऊ शकतात. ही सुविधा वाहन मालकांच्या इच्छेनुसार ऐच्छिक राहणार आहे. तसेच कोणत्याही फिटमेंट सेंटरवर वाहन मालकांना हाय सिक्युरिटी रजिस्ट्रेशन नंबर प्लेट बसविण्याची सेवा नाकारता येणार नाही, असे प्रादेशिक परिवहन अधिकारी श्री. चव्हाण यांनी कळविले आहे.

जमीन व्यवहाराचे धोरण बिल्डरांना पोषक; गरीबांना मारक-डॉ. हुलगेश चलवादी गुंठेवारीच्या नियमांमध्ये बदल करण्याची मागणी

दिनांक ५ फेब्रुवारी २०२५, मुंबई:- राज्यातील जमीन खरेदी-विक्रीसंबंधीचे सरकारी धोरण बिल्डरांसाठी पोषक असून गरीब; मध्यमर्गीयांसाठी मारक आहे, असा थेट आरोप बहुजन समाज पक्षाचे प्रदेश महासचिव आणि पश्चिम महाराष्ट्र मुख्य प्रभारी डॉ.हुलगेश चलवादी यांनी बुधवारी (ता.५) केला. सर्वसामान्यांना त्यांचे स्वप्नातील घर बांधता यावीत याकरिता शहर, उपनगरांमध्ये गुंठे-दोन गुंठे जमीन खरेदी नियमांत बदल करा, अशी मागणी डॉ.चलवादींनी यानिमित्त केली. केवळ विकासकांना लाभ पोहोचवण्याकरिता आणि त्यांच्या सदनिका विक्रीत वाढ करण्याच्या हेतूने विद्यमान प्रक्रिया कार्यान्वित असल्याचा आरोप डॉ. चलवादी यांनी केला. कुठलाही सर्वसामान्य व्यक्ती ११ गुंठे जमीन खरेदी करून शकत नाही. गुंठे-दोन गुंठे जमीन घेवून ही मंडळी आपल्या स्वप्नातील घर उभारतात. परंतु, तुकडाबंदी कायदा आणल्यानंतर खरेदी-विक्री व्यवहार सुरु असले तरी जमिनीचे तुकडे 'नियमित' होत नव्हते. अशात 'पॉवर ऑफ अटर्नी' अथवा 'करारनामा' करीत जमीन खरेदी करण्याशिवाय कुठला पर्याय सर्वसामान्यांसमोर उरलेला नाही.या प्रक्रियेमुळे खरेदीदाराचे सात बाऱ्यावर नाव चढत नाही.जमिनदार याचा फायदा घेत एकच जमीन अनेकांना विक्री करीत

त्याची फसवणूक करतात. आयुष्याची कमाई घर बांधण्यासाठी लावणार्यांचे अनेकांचे स्वप्न अशा प्रकारामुळे भंगले आहे. गुंठेवारीचे नियम शिथिल केले, तर लोक जास्त जागा घेतील. सदनिकांमध्ये त्यामुळे नागरिक वळणार नाहीत. विकासाकांचे महसूल वाढावे आणि त्यांच्या घश्यात पैसे ओतण्यासाठी गुंठेवारीत नागरिकांना वेटीस धरले जात असल्याचा आरोप डॉ.चलवादी यांनी केला.२००९ मध्ये विलासराव देशमुख मुख्यमंत्री असतांना गुंठेवारी प्रक्रियेतून घर बांधलेल्यांना माफक दंड आकारून त्यांना नियमित केले. आता जागेपेक्षा दंड दुप्पट आकारला जातो.पूर्वी २० रुपयानुसार दंड आकारला जायचा. आता मोठ्याप्रमाणात दंड आकारला जातोय. गुंठेवारी कायद्याचा लाभ केवळ विशिष्ट वर्गाचे पोट भरण्यासाठी आणण्यात आला आहे, बहुजनांना नाहक त्रास सहन करावा लागत असल्याचे डॉ.चलवादी म्हणाले. सरकारने १२ जुलै २०२१ च्या परिपत्रकानुसार एक, दोन, तीन अशा गुंठ्यांमध्ये शेतजमीन खरेदी विक्री

करण्यावर निर्बंध घातले होते. परंतु, तीव्र विरोधानंतर यात सुधारणा करीत जिरावत जमिनीसाठी २० गुंठे, तर बागायत जमिनीसाठी ११ गुंठे अशी मर्यादा ठरविली होती. त्यामुळे शेतकऱ्यांना विहिरीसाठी किंवा शेत रस्त्यासाठी,घरांसाठी किंवा इतर काही कारणांसाठी एक दोन गुंठे जमीन खरेदी-विक्री करता येत नव्हती. त्यावर राज्य सरकारने १४ मार्च २०२४ च्या अधिसूचनेनुसार तक्रुडेबंदी कायद्यात सुधारणा करीत काही बाबींसाठी गुंठेवारीची अट शिथिल केली होती. तरीही राज्यात या कायद्यास विरोध होतोय, कायद्यात सुधारणेस बराच वाव असल्याचे डॉ.चलवादी म्हणाले. त्यामुळे या मुद्द्याकडे सरकारने तात्काळ लक्ष घालत सकारात्मक निर्णय घेण्याचे आवाहन डॉ.चलवादींनी केले आहे.

लातूर जिल्ह्यातील खासगी डॉक्टरांशी जिल्हाधिकाऱ्यांचा संवाद

लातूर, दि. ०५ (जिमाका) : जिल्ह्यातील गरजू, गरीब रुग्णांना आयुष्मान भारत-प्रधानमंत्री जनआरोग्य योजना आणि महात्मा जोतीराव फुले जनआरोग्य योजनेचा लाभ देण्यासाठी जास्तीत जास्त खासगी दवाखाने या योजनेसाठी अंगीकृत होणे आवश्यक आहे. याकरिता जिल्ह्यातील पात्र दवाखान्यांनी पुढाकार घेवून योजनेमध्ये सहभागी व्हावे, असे आवाहन जिल्हाधिकारी वर्षा ठाकूर-घुगे यांनी आज येथे केले. योजनेत सहभागी असलेल्या खासगी रुग्णालयांच्या समस्येही जाणून घेवून या समस्यांचा निपटारा करण्यासाठी पाठपुरावा करण्यात येईल, असे त्यांनी सांगितले. जिल्ह्यातील खासगी डॉक्टर आणि इंडियन मेडिकल असोसिएशनचे पदाधिकारी यांच्याशी जिल्हाधिकारी कार्यालयात संवाद साधताना जिल्हाधिकारी श्रीमती ठाकूर-घुगे बोलत होत्या. जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी अनमोल सागर, लातूर शहर महानगरपालिका आयुक्त बाबासाहेब मनोहरे, प्रभारी अपर जिल्हाधिकारी संगीता टकले, जिल्हा शल्य चिकित्सक डॉ. प्रदीप ढेले, जिल्हा आरोग्य अधिकारी डॉ. बालाजी शिंदे, योजनेचे जिल्हा समन्वयक डॉ. बालाजी गोरे यांच्यासह जिल्ह्यातील खासगी डॉक्टर या बैठकीमध्ये प्रत्यक्ष, दूरदृश्य प्रणालीद्वारे सहभागी झाले होते. जिल्हात महात्मा जोतीराव फुले जनआरोग्य योजना आणि

आयुष्मान भारत-प्रधानमंत्री जनआरोग्य योजनेमध्ये सद्यस्थितीत १८ खासगी रुग्णालये आणि १६ शासकीय रुग्णालयांचा समावेश आहे. यामाध्यमातून गरीब आणि गरजू कुटुंबातील रुग्णांवर ५ लाख रुपयेपर्यंत मोफत उपचार केले जात आहेत. जिल्ह्यातील इतर शहरातील खासगी रुग्णालयांनी या योजनेत सहभागी होवून जास्तीत जास्त रुग्णांना सेवा देण्यासाठी पुढाकार घेण्याचे आवाहन

जिल्हाधिकारी श्रीमती ठाकूर-घुगे यांनी केले. तसेच सध्या योजनेत समाविष्ट असलेल्या रुग्णालयांनी आपल्याकडे आलेल्या रुग्णांना चांगली सेवा घावी. त्यांच्यावर उपचार करण्यास टाळाटोल न करता या गरीब रुग्णांना सहकार्य करावे, असे त्यांनी सांगितले. आयुष्मान भारत कार्ड तयार करण्याच्या कामाला गती घावी जिल्ह्यातील जास्तीत जास्त रुग्णांना आयुष्मान भारत-प्रधानमंत्री जनआरोग्य योजनेचा लाभ मिळण्यासाठी जिल्ह्यात पुढील १५ दिवसात विशेष मोहीम राबवून आयुष्मान भारत कार्ड तयार करण्यात येणार आहेत. या योजनेत समाविष्ट असलेल्या रुग्णालयांनीही यामध्ये पुढाकार घेवून जास्तीत जास्त नागरिकांचे आयुष्मान भारत कार्ड तयार करण्यासाठी सहकार्य करावे. जिल्हा शल्य चिकित्सक आणि जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांनी याअनुषंगाने समन्वय करण्याच्या सूचना जिल्हाधिकारी वर्षा ठाकूर-घुगे यांनी दिल्या. आभा कार्ड विताराणाचाही त्यांनी यावेळी आढावा घेतला. तसेच नोंदणी पूर्ण झालेल्या नागरिकांचे आभा कार्ड वितरण तातडीने पूर्ण करण्याच्या सूचना दिल्या.

विविध स्पर्धेचे पारितोषिक वितरण

लातूर - राजा नारायणलाल लाहोटी इंग्लिश स्कूलमध्ये वर्ष २०२४ मध्ये घेण्यात आलेल्या विविध स्पर्धेचे पारितोषिक वितरण मंगळवारी स्कूलमध्ये आयोजित विशेष समारंभात करण्यात आले. विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव मिळावा व त्यांच्यातील कौशल्य विकसित व्हावे म्हणून प्रश्नमंजुषा, वक्तृत्व, अभंग गायन, वादविवाद, उत्कृष्ट भाषण, काव्यवाचन, कथाकथन आदी स्पर्धांचे आयोजन शैक्षणिक वर्षामध्ये करण्यात आले होते. या स्पर्धांमधील विजेत्या स्पर्धकांना प्राचार्य कर्नल एस श्रीनिवासूलू यांच्या हस्ते प्रमाणपत्र व पारितोषिक देऊन गौरविण्यात आले याप्रसंगी मनोहर कबाडे, विनोद चव्हाण, भूषण बोरगावकर, मनीषा नाडे, स्नेहा गोमारे, अपर्णा राजुरे, देवयानी देशपांडे आदींनी प्रमुख उपस्थिती होती.

उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हा वार्षिक योजनेची राज्यस्तरीय बैठक

लातूर, दि. ०५ (जिमाका) : गंगगोलाई हे लातूरचे ऐतिहासिक वैभव असून गंगगोलाईला जोडणारे रस्ते आणि परिसराच्या सुशोभीकरणाला निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल. या कामाचा सविस्तर आराखडा सादर करावा, अशा सूचना उपमुख्यमंत्री तथा वित्त व नियोजन मंत्री अजित पवार यांनी दिल्या. जिल्हा वार्षिक योजना २०२५-२६ च्या राज्यस्तरीय बैठकीत ते बोलत होते. लातूर जिल्ह्याच्या विकासासाठी जिल्हा वार्षिक योजनेच्या मंजूर नियतव्ययापेक्षा अधिक निधी देण्याचा प्रयत्न करण्यात येईल, असेही त्यांनी यावेळी सांगितले. दूरदृश्यप्रणालीद्वारे झालेल्या या बैठकीला पालकमंत्री शिवेंद्रसिंहराजे भोसले, सहकार मंत्री बाबासाहेब पाटील, वित्त व नियोजन राज्यमंत्री आशिष जयस्वाल, आमदार संजय बनसोडे, जिल्ह्याच्या पालक सचिव मनीषा म्हैसकर यांच्यासह जिल्हाधिकारी वर्षा ठाकूर-घुगे, जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी अनमोल सागर, लातूर शहर महानगरपालिका आयुक्त बाबासाहेब मनोहरे, जिल्हा परिषदेचे अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी असलम

तडवी, जिल्हा नियोजन अधिकारी सोमनाथ रेड्डी, समाज कल्याण सहायक आयुक्त शिवकांत चिकुते यांच्यासह कार्यान्वयीन यंत्रणांचे अधिकारी उपस्थित होते. गंगगोलाईकडे जाणारे रस्ते आणि परिसराचे सुशोभीकरण करताना या वास्तूचे ऐतिहासिक महत्व लक्षात घेवून त्यानुसार आराखडा तयार करावा. या आराखड्यात समाविष्ट कामे गंगगोलाईचे ऐतिहासिक स्थान अधोरेखित करणारी, या वास्तूला साजेशी आणि दर्जेदार होतील, याची दक्षता घ्यावी, अशा सूचना उपमुख्यमंत्री ना. पवार यांनी केल्या. लातूर शहर आणि शहराच्या आजूबाजूचा परिसर स्वच्छ राहण्यासाठी तातडीने उपाययोजना हाती घ्याव्यात. समन्वयाने काम करून शहर स्वच्छ राहील, यासाठी प्रयत्न करावेत. तसेच नागरिकांना चांगल्या सुविधा उपलब्ध करून देण्यावर भर द्यावा, असेही त्यांनी यावेळी सांगितले. जिल्हा परिषदेच्या महिला व बाल विकासा विभागाकडून गर्भवती महिलांसाठी राबविण्यात येत असलेल्या 'बाळवंतविडा' उपक्रमाचाही उपमुख्यमंत्री ना. पवार यांनी यावेळी माहिती घेतली. तसेच

उपक्रम चांगला असून पात्र आणि गरजू महिलांना चांगल्या दर्जाच्या वस्तू, साहित्य यामाध्यमातून उपलब्ध होईल, याची काळजी घेण्याच्या सूचना त्यांनी केल्या. लातूर जिल्ह्यात विद्युत रोहित्र वारंवार नादुरुस्त होत असल्याच्या तक्रारी आहेत. विद्युत भार वाढल्याने नादुरुस्तीचे प्रमाण अधिक आहे. त्यामुळे या रोहित्रांची क्षमता वाढविण्यासाठी निधीची गरज आहे. यासोबतच ऐतिहासिक वारसा असलेल्या गंगगोलाई परिसरातील रस्ते विकासा आणि सुशोभीकरणासाठी निधी मिळावा, अशी मागणी पालकमंत्री शिवेंद्रसिंहराजे भोसले यांनी यावेळी केली. वाढीव निधी मिळाल्यास 'बाळवंतविडा' कीटमध्येही आणखी काही वस्तूंचा समावेश करता येईल, असे ते म्हणाले.

महानगरपालिका हद्दीच्या लगतच्या ग्रामपंचायत क्षेत्रातील स्वच्छतेसाठी जिल्हा परिषद आणि महानगरपालिका यांनी समन्वय करून कार्यवाही करावी, असे वित्त व नियोजन राज्यमंत्री आशिष जयस्वाल यांनी सांगितले.

आरोग्य, पायाभूत सुविधा, स्वच्छता, कृषि संलग्न सेवा, पशुसंवर्धन, शाळा, अंगणवाडी इमारती, गाव तिथे स्मशानभूमी आदी विषयांवर यावेळी चर्चा करण्यात आली.

सहकार मंत्री बाबासाहेब पाटील, आमदार संजय बनसोडे यांनीही जिल्ह्यातील विविध मागण्या यावेळी मांडल्या. जिल्हाधिकारी वर्षा ठाकूर-घुगे यांनी सन २०२४-२५ अंतर्गत आतापर्यंत झालेल्या निधी खर्चाची आणि सन २०२५-२६ मध्ये प्रस्तावित केलेल्या कामांची माहिती दिली.